

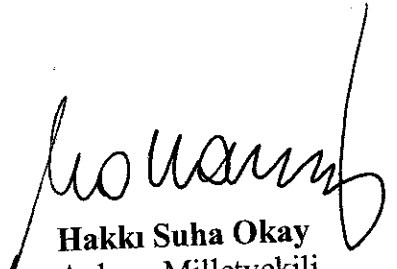

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 8.7.2010
Sayı: 308

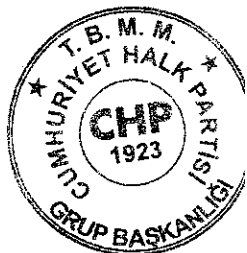
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifim gerekçeleri ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Hakkı Suha Okay
Ankara Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Politika Komisyon				
Esas Komisyon		Anayasa		
Tarih: 15 Temmuz 2010		F. No: 2/735		
Md.Y.	Müdür	D.Bşk.	G.Sek.Y.	Gen.Sek.
16	Kem	g	Q	3
BAŞKAN				

GENEL GEREKÇE

Dünyada seçim sistemleri ülkelerin kendi özgün koşullarına, demokrasi geleneklerine göre değişiklik göstermektedir. Demokrasi geleneği güçlü ülkelerde sakıncalar ortaya koymayan seçim sistemlerinin, demokrasi geleneği zayıf ülkelerde uygulanması sonucunda çok sayıda sakıncanın ortaya çıktığı bilenen bir gerçektir. Türkiye’de de çok partili siyasi yaşama geçilmesinden sonra değişik seçim sistemleri uygulanmış, ancak seçim sistemi üzerindeki tartışmalar son bulmamıştır.

1950, 1954 ve 1957 milletvekili genel seçimlerinde liste usulü çoğunluk sistemi uygulanmış, ancak bu sistem siyasal yaşamda büyük çalkantıların yaşanmasına ve demokrasiyi ortadan kaldırmaya yönelik sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

1961 yılı ve sonrasındaki seçimlerde nispi temsil sisteminin değişik uygulamaları hayata geçirilmiştir.

1983 yılından günümüze yedi kez milletvekili genel seçimi gerçekleştirilmiştir. 1983, 1987 ve 1991 yıllarındaki genel seçimlerde çift barajlı d’Hondt sistemi uygulanmış; 1995, 1999, 2002 ve 2007 yıllarındaki genel seçimlerde ise ülke barajlı d’Hondt sistemi ile seçimler gerçekleştirilmiştir. Gerek çift barajlı gerekse ülke barajlı uygulamalarda tek partili iktidarlar oluştuğu gibi, 1991, 1995 ve 1999 yıllarında olduğu gibi koalisyon hükümetleri de ortaya çıkmıştır.

23.7.1995 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 67. maddesine “Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.” hükmü eklenmiştir. Ancak, 2002 yılı milletvekilliği genel seçimlerinde seçmen iradesinin, ancak yüzde 53,7’si Parlamente’ye yansımış; seçimlerden birinci çıkan partinin aşkın temsil oranı yüzde 30’ların üzerine çıkmıştır. Seçmen iradesinin yarıya yakınının Parlamente’ye yansımaması, ancak çoğunluk sistemlerinde ortaya çıkabilecek bir sonuçtur.

2002 seçimleri örneği, yüzde 10 ülke barajı uygulamasının her zaman yönetimde istikrar ilkesi çerçevesinde sonuçlar doğurmadığını, aksine temsilde adalet ilkesini işlevsiz kılan sonuçlar doğurabileceğini ortaya koymuştur. Seçim barajının Türkiye’de parlamentonun meşruiyetini tartışmaya açacak sonuçlar doğurması engellenmelidir.

Yasa Teklifi ile, Anayasanın 67. maddesinde yer alan yönetimde istikrar ve temsilde adalet ilkelerinin birlikte hayata geçirilebilmesini sağlamak üzere, ülke seçim barajının yüzde ondan, yüzde yediye indirilmesi öngörülmektedir. Yüzde yedilik baraj uygulanması durumunda, 2002 seçimlerinde yüzde 53,7 olarak Parlamenteoya yansıyan milli irade 3 partinin daha barajı aşacak olmasından dolayı yaklaşık yüzde 80'e ulaşacaktır. Ayrıca seçim barajının yüzde 7'ye indirilmesine karşın seçmenlerin parlamentoda temsil oranı 70'in altında kalmış ise baraj altında kalan en yüksek oy almış partinin de parlamentoda temsil edilmesi sağlanmaktadır. **Bu değişiklikle temsilde adalet ilkesine işlerlik kazandırılmakta, küçük partilerin parlamenteoya girmesinin önü açılarak değişik düşüncelerin parlamentoda temsili sağlanmaktadır.**

Seçim sistemleri, daha önce yaşanan olumsuzluklar dikkate alınarak tepkisel yaklaşımlarla belirlenmiş, zaman içerisinde Parlamentodaki siyasi partilerin güncel çıkarlarını gözetmeleri de yeni seçim sistemlerin hayata geçirilmesine engel olmuştur. Bu açıdan siyasi partiler seçim sistemine ilişkin kararlarını konjonktürel durumlarını değerlendirerek vermemelidir.

Ülke barajına ilişkin düzenlemenin Anayasanın 67. maddesinin son fıkrası uyarınca, 22 Temmuz 2010 tarihinden önce yasalaştırılması gerekmektedir. Aksi durumda ilk genel seçimlerde ülke barajı yine yüzde 10 olarak uygulanacaktır.

Bugün Parlamentodaki sandalye dağılımına göre iktidar partisi dışında hiçbir siyasi parti tek başına Anayasa değişikliği teklifi verememektedir. Türkiye'nin büyük bir olasılıkla erken seçime gideceği düşünüldüğünde, Anayasanın 67. maddesinin son fıkrası uyarınca seçim barajının yüzde yediye çekilebilmesi için Anayasaya geçici hüküm konulması gerekmektedir.

Toplumun genelinde ülke barajının yüzde 10 olarak uygulanmasının temsilde adalet ilkesini zedelediği konusunda geniş bir kabul bulunduğu bir gerçektir.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, toplumun büyük bir kesiminde ülke barajının indirilmesine ilişkin oluşan düşünce doğrultusunda, bu yasa teklifi ve bu teklifin ilk genel seçimlerde uygulanmasını içeren Anayasaya eklenecek olan geçici maddenin Yüce Parlamento tarafından biran önce ele alınması siyasi yaşamımız açısından son derece önem taşımaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.- Ülke seçim barajının yüzde 10 olarak uygulanması, yönetimde istikrar ilkesi ile birlikte temsilde adalet ilkesinin hayata geçirilmesini engellemektedir. Bu doğrultuda her iki ilkenin de birlikte hayata geçirilmesini sağlamak amacıyla, yüzde 10 olan ülke barajının yüzde yediye çekilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca geçerli oyların yüzde 7'sini alarak Parlamenteoya girmeye hak kazanan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamının yüzde 70'in altında kalması durumunda, yüzde 7 barajına en yakın oy alan partinin de Parlamenteoda temsil edilmesi öngörülmüştür.

MADDE 3.- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4.- Yürütme maddesidir.

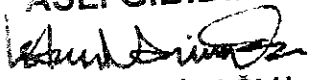
MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. – 10.6.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “% 10’unu” ibaresi “% 7’sini” olarak, “yüzde onluk” ibaresi “yüzde yedilik” olarak; üçüncü fıkrasında yer alan “yüzde onluk” ibaresi “yüzde yedilik” olarak değiştirilmiş ve birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Geçerli oyların yüzde 7’sinden fazla oy alarak Parlamentoda temsil hakkı elde eden siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı yüzde 70’den az ise, oy oranı yüzde yediye en yakın siyasi parti de milletvekili çıkarmaya hak kazanır.”

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

